

Aprendre a viure, aprendre a morir

Jesús hauria comprès els que pateixen en el tràngol de la mort i volen passar el trànsit sense perdre la dignitat i la identitat. És un valor inherent a l'ésser humà escollir i demanar una mort digna, és a dir, humana i racional

JOSÉ ANTONIO MARTÍN PALLÍN*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 3.04.08

L'ésser humà, quan acaba el cicle de la gestació, sent un impuls vital irresistible per sortir al món exterior. Està comprovat científicament que quan té dificultats pateix i s'angoixa i posa en perill la seva vida futura. La sortida del claustre matern el converteix en una persona amb una plena expectativa de drets encara que la majoria els obtindrà quan les lleis els hi vagin atorgant.

Des dels seus primers dies li sortiran al pas propostes diverses perquè la seva vida transcorri per camins marcats des de fa temps. Les decisions les prenen les persones més directament encarregades de la seva guarda i custòdia. Sempre n'hi haurà d'altres que voldran decidir per ell i assenyalar-li els objectius que més li convenen, segons l'especial visió que tenen els seus paternalistes custodis.

SEGONS Gerald Dworkin, paternalisme és l'acció i l'efecte d'immiscir-se en la llibertat d'acció d'una persona justificant-ho per raons que concerneixen exclusivament el benestar, la felicitat, les necessitats, els interessos o els valors de la persona subjecta a coerció. La lluita per la capacitat d'autodeterminar-se, al marge de forces estranyes, és difícil i no sempre s'aconsegueix de manera plena. La vida en societat deixa poc

espai per a la individualitat, l'autonomia i la llibertat. Malgrat tot, la capacitat d'autocontrol i d'escollir els espais per al lliure desenvolupament de la personalitat permeten que l'aprenentatge pugui arribar a cotes notables de dignitat, sensibilitat, solidaritat i llibertat.

De totes maneres, a molts ens resulta difícil i pertorbador començar prematurament l'aprenentatge de la mort. Pensem evasivament que val més fer-ho quan arribi el dia de l'últim viatge, com diria Machado.

La tradició cristiana, magnificadora del martirologi, des del circ romà fins als nostres dies, considera un pecat de supèrbia o rebel·lió luciferina contra els designis de Déu qualsevol acte de disposició de la vida que no sigui l'entrega voluntària als botxins o als lleons perquè realitzin la seva feina i materialitzin un suïcidi fàcilment evitable.

Als éssers humans ningú ens ha demanat permís per ingressar al món, ¿és molt demanar que puguem decidir quan ens en anirem? L'Església catòlica no ha tingut mai comprensió per als suïcides i els va negar l'enterrament en terra sagrada com a mostra de condemna irremissible, encara que en l'últim segon hagin pogut haver tingut un acte de comunicació amb Déu. En molts casos, miren cap a un altre costat i fins i tot celebren funerals tot i saber que, segons els seus dogmes, està irremissiblement condemnat al foc etern. La rebel·lió més jocosa contra aquesta hipocresia la vaig veure en un cementiri portuguès on algú havia posat a la làpida: "Va morir perquè va voler".

Molts han tingut el valor de prendre l'última decisió sense necessitat d'involucrar-hi altres, encara que també haguessin volgut sentir en aquells moments la proximitat dels seus éssers estimats.

L'arquebisbe Fernando Sebastián acaba de dir al sermó de les set paraules de Valladolid que Jesús no va tenir cures paliatives, però que la seva mort va ser absolutament digna. Es va oblidar de recordar als oients que, segons l'Evangelí, enmig del patiment va exclamar: "Si és possible allunya de mi aquest calze". Aquest Jesús hauria comprès tots els que pateixen en el tràngol de la mort i volen passar el trànsit sense perdre la dignitat, la seva pròpia identitat i la seva trajectòria vital.

LA MAJORIA de la societat sent desassossec al reflexionar sobre aquestes situacions quotidianes excepte quan el cas adquireix unes dimensions mediàtiques, visualment tan insuportables com la deformació que es va apoderar de la cara de Chantal Sébire. Els legisladors d'Holanda, Bèlgica, Suïssa, l'Uruguai i alguns altres es van enfrontar a la tasca de treure els obstacles legals procedents d'una moral heretada i d'un temor ancestral a la mort, articulant fórmules legals que permeten al pacient i a la societat assumir, com un valor inherent a l'ésser humà el d'escollir i demanar una mort digna, és a dir, humana i racional.

Els francesos, després d'un debat d'alt contingut moral, cultural i cívic, van redactar una llei amb un títol d'immensa bellesa: llei d'acompanyament fins al final de la vida. Avui ningú discuteix, excepte residus de la hipocresia imperant, la moralitat i la legalitat de la mort assistida amb paliatius com la sedació relaxant i adormidora que acompanya i accelera l'arribada del final de la vida. L'hi van oferir a Chantal Sébire com a sortida a la seva incomoda petició d'eutanàsia activa, però no hi va accedir i la seva decisió de suïcidar-se, sola o ajudada, ha revifat el debat.

COMPRENC que la regulació legal a Espanya pot resultar conflictiva, però si sabem afrontar-la, al final ens adonarem que val la pena eixamplar els camins de la llibertat per on no caminarem mai sols. Els polítics han d'afrontar-ho sense desqualificacions ni tremendismes. El càlcul electoral o l'existència d'altres prioritats com les econòmiques, són perfectament compatibles amb una decisió que ens farà a tots una mica més lliures i dignes.

És dur començar a viure però encara ho és més el fracàs final de l'última hora. A l'Església catòlica li demanem pietat, sentit de la raó i amor al proïsme. No és demanar gaire.

* Magistrat emèrit del Tribunal Suprem